

Наредба № 14 от 4 декември 2007 г. за придобиване на квалификация по професия “Техник-лесовъд”

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА НАРЕДБА № 14 от 4 декември 2007 г. за придобиване на квалификация по професия “Техник-лесовъд”

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 623010 “Техник-лесовъд” от област на образование “Селско, горско и рибно стопанство” и професионално направление 623 “Горско стопанство” съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професия 623010 “Техник-лесовъд” съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалностите:

1. 6230101 “Горско и ловно стопанство”.
2. 6230102 “Горско стопанство и дърводобив”.

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработва учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II

Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията “Техник-лесовъд”.

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията “Техник-лесовъд” определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по специалности и професии от професионално направление “Горско стопанство и дървообработваща промишленост” от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в “Държавен вестник”.

Министър: **Д. Вълчев**

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията “Техник-лесовъд”

Професионално направление:

623 Горско стопанство

Наименование на професията:

623010 Техник-лесовъд

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 са представени специалностите, включени в професията “Техник-лесовъд” - трета степен на професионална квалификация съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) съгласно Заповед № РД-09-413 от 12.V.2003 г., изменен и допълнен със Заповед № РД-09-04 от 8.I.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.I.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.IV.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.II.2005 г., както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалности	Степен на професионална квалификация	Входящо минимално образователно равнище за ученици	за лица, навършили 16 г.
6230101 Горско и ловно	трета	завършено основно	завършено средно

6230102	стопанство Горско стопанство и дърводобив	трета	образование завършено основно образование	образование завършено средно образование
---------	--	-------	--	---

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав да упражнява професията “Техник-лесовъд”, което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказна (чл. 14, ал. 3 ЗПОО).

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалности

Основните характеристики на профила на професията, диференцирани по специалности, са представени в таблица 2.

(виж таблицата в PDF-а на броя)

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Опазването, възстановяването и увеличаването на горскостопанския фонд придобива все по-голямо значение в регионален, национален и глобален мащаб. Ролята на заетите в професионалното направление “Горско стопанство”, както и изискванията към тях непрекъснато се увеличават поради съвременните екологични, икономически и социални проблеми, които стоят за разрешаване пред отрасъла.

2.3. Възможности за професионална реализация

Изпълнението на регионалните и националните програми за развитие на горското стопанство предполага увеличаваща се необходимост от квалифицирана работна ръка.

Лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията “Техник-лесовъд”, могат да се явят на изпити за придобиване на свидетелства за правоспособност за работа с преносима горска техника при спазване на изискванията на Наредба № 8 от 2004 г. на министъра на земеделието и горите за условията и реда за придобиване и отнемане на правоспособност за работа със земеделска и горска техника (ДВ, бр. 20 от 2004 г.).

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията “Техник-лесовъд” могат да постъпват на работа в държавните и частните лесничества като горски стражар, младши лесничей, лесничей на следните длъжности от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД 2006 г.) 3213-3003 “Специалист, лесовъдство”, единични групи 6141 “Горски работници, секачи и извозвачи на дървен материал”, 6151 “Работници по култивиране на водни организми”, 6154 “Ловци”, както и др., в т.ч. допълнени при актуализиране на Националната класификация на професиите и длъжностите.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

След придобиване на трета степен на професионална квалификация по специалност от професията “Техник-лесовъд” и завършено средно образование обучаваният може да продължи обучението си във висше училище за придобиване на квалификация по професията “инженер-лесовъд”.

3. Цели на обучението

Основна цел на обучението по професията “Техник-лесовъд” - трета степен на професионална квалификация, е придобиването на теоретични знания, практически умения и личностни качества за успешна реализация в държавните и частните лесничества и в дърводобивните фирми.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда;
- осъществява ефективна комуникация при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип, умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа;
- познава пазарните отношения, мястото и ролята в тях на отделните лица, фирмите, институциите и държавата;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник;
- участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена;
- разбира своята роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;
- знае общите правила за работа с компютър и умее да ползва програмни продукти; ползва съвременните технологии за изпълнение на технически задачи от професионалната област;
- справя се с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява кратка комуникация на чужд език.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от “Профила на професията” при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление “Горско стопанство”

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава технологиите и методите, прилагани в горското стопанство (в т.ч. за стопанисване на горите, дърводобива, ловно-стопанската дейност и други ползвания от горите);
- познава, прилага и контролира изискванията и разпоредбите на Закона за горите, Закона за възстановяване собствеността на горите и земите от горския фонд, Закона за лова и опазване на дивеча, Закона за рибарството и аквакултурите и другите подзаконовни документи, в т.ч. ограничителните, съгласувателните, разрешителните, разпоредителните и административно-наказателните изисквания;
- познава, съхранява и борави с инструменти, използвани в горското стопанство, в лесокултурните дейности, в дърводобива, с геодезични и таксационни инструменти, с ловни принадлежности;
- познава и прилага основните методи и средства за защита и опазване на горите (в т.ч. от болести, вредители и горски пожари);
- познава, прилага и контролира режимите на стопанисване на горите и ползването на горските ресурси - при сечете, извозването и превозването на дървения материал, лова и риболова и други ползвания от горите.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от “Профила на професията” при обучението по специфичната за професията “Техник-лесовъд” задължителна професионална подготовка:

- разпознава основните почвени типове и техните свойства;
- разпознава дървесни и храстови видове - по морфологични белези;
- разпознава дървесината на различните дървесни видове и недостатъците по нея; разпознава сортиментите по БДС и страничните ползвания на гората, контролира страничните ползвания на гората;
- разпознава различните видове птици и дивеч - по морфологични белези;
- разпознава болестите и вредителите в горските насаждения и предлага мерки за борба с тях;
- определя лесовъдските признаци на насажденията, установява хода на възобновяване на гората, прилага видовете възобновителна и отгледна сеч в различните по състав и произход насаждения, маркира определено за сеч насаждение, ползва данни от ЛУП;
- използва подходящи методи за таксирание и сортиментирание в различни по състав и произход насаждения;
- определя площи за създаване на горски разсадник и изготвя технологични планове за създаване на горски култури, извършва инвентаризации, проектира лесокултурни меро-приятия;
- работи с геодезични инструменти за трасиране на горски пътища, заснема профил на терени, просеки и залагане на пробни площи;
- организация и управление на малка фирма в областта на горското стопанство;
- разчита горска карта и се ориентира на терен; извършва измервания и заснема данни за изготвяне на лесоустройствени проекти;
- извършва контрол на горската служба;
- организира охраната на горския фонд и контролната дейност в горите, организира опазването на горите от пожари.

3.3.1. Специалност 6230101 “Горско и ловно стопанство”

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да извършва в технологична последователност специфичните дейности по “Горско и ловно стопанство”, като: разчита проектна документация и ръководи техническите изпълнения по построяване на техникo-укрепителните съоръжения;

- организира подхранването на дивеча и контролира таксирането му;
- осъществява контрол по време на ловуването;
- организира дейностите в рибовъдните стопанства.

3.3.2. Специалност 6230102 “Горско стопанство и дърводобив”

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да извършва в технологична последователност специфичните дейности по “Горско стопанство и дърводобив”, като:

- разчита проектна документация и ръководи техническите изпълнения по построяване на техникo-укрепителни съоръжения;
- организира и извършва сечта и първичната обработка на дървесината;
- изготвя проект за въжена линия;
- изчислява разходите за извозването и превозването на дървесината.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДОО за придобиване на квалификация по професията “Техник-лесовъд” - трета степен на професионална квалификация.

Учебният план се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните особености на обучаваните. С учебния план се определя броят на часовете за изучаването на учебните предмети (модули).

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично съдържанието на учебния материал, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професията “Техник-лесовъд” - трета степен на професионална квалификация, е представено в таблица 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
1	2
<i>Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления</i>	

1. Да познава и използва личните предпазни средства, да знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, да не замърсява с работата си околната среда.	Здравословни и безопасни условия на труд; Пожарна и аварийна безопасност; Долекарска помощ; Опазване на околната среда.
2. Да умее да формулира проблеми; да задава въпроси; да прави отчет за извършената работа; да познава организацията на фирмата и правомощията на длъжностните лица.	Водене на разговор чрез лични средства за комуникация; Представяне в писмен вид на молба, отчет, заявка; Икономическа и йерархическа обвързаност на дей-

ностите във фирмата.

3. Да познава системите за Социално осигуряване, да-
заплащане на труда и спе- нъчна система, качество;
цификацииите на материа- Заплащане на труда, трудо-
лите и вложения труд. ви норми;
Икономическа и йерархическа обвързаност на дейностите във фирмата.

4. Да познава правата и Кодекс на труда;
задълженията си като участ- Социално осигуряване, да-
ник в трудовия процес; нъчна система, качество;
да разбира договорните Заплащане на труда, трудо-
отношения между работо- ви норми.
дател и работник.

5. Да участва при разпре- Икономическа и йерархи-
деляне на задачите между ческа взаимовръзка на дей-
членовете на екипа; да им ностите във фирмата;
съдейства и търси помощ Кодекс на труда;
от тях; да се отнася с чув- Длъжностна характери-
ство за отговорност при стика.
изпълнение на задачата,
която му е възложена.

6. Да разбира своята Наредби, правилници, пред-
роля в производството и писания за задължителни
да съзнава необходимостта безопасни условия на труд,
от повишаване на квали- противопожарна охрана
фикацията си. (ЗБУТ, ППО), длъжностни
характеристики, структура на фирмата.

7. Да познава основните Конфигурация на компю-
правила за работа с ком- търа;
пютър и да умее да ползва Въвеждане, съхраняване и
програмен продукти. намиране на информация;
Работа с програмен продукти за създаване на документи;
Работа със специфични програмен продукти.

8. Да осъществява кратка Комуникативна компетент-
комуникация на чужд език ност при използването на
на работното място. ограничен набор от езико-
ви средства - думи и изра-
зи, свързани с професионалните задачи и тяхното просто комбиниране.

Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление

9. Да познава технологиите Основни понятия, величи-
и методите, прилагани в ни и зависимости за стопа-
горското стопанство нисване на горите, дърводо-
(в т.ч. за стопанисване на бив, ловно-стопанска дей-
горите, дърводобив, ловно- ност и други ползвания от
стопанска дейност и други горите;
ползвания от горите). Основни принципи за из-
веждане на сеч;

Разчитане на горски карти, работа с технологична документация;
Изчисляване и попълване на сортиментен лист;
Същност на другите ползвания от горите.

10. Да познава, прилага и Нормативни документи -
контролира изискванията български и на Европейския
и разпоредбите на Закона съюз;
за горите, Закона за въз- Закон за горите и правил-
становяване собствеността ник за прилагането му;
на горите и земите от гор- Закон за лова;
ския фонд, Закона за лова Закон за възстановяване
и другите нормативни до- собствеността на горите и
кументи, в т.ч. ограниче- земите от горския фонд;
телните, съгласувателните, Наредби, инструкции, пра-
разрешителните, разпоре- вилници и други норматив-
дителните и администра- ни документи, регламенти-
тивно-наказателните ращи дейностите в горите.

изисквания.

11. Да познава, съхранява и борави с използваните в горското стопанство инструменти, геодезични и таксационни инструменти, ловни принадлежности. Устройство, предназначение и начин на работа с геодезически инструменти; Устройство, предназначение и начин на работа с таксационни инструменти; Устройство, предназначение и начин на работа с инструменти в лесокултурната дейност; Устройство, предназначение и начин на работа с ловни принадлежности.
12. Да познава и прилага основните методи и средства за защита и опазване на горите (в т.ч. от болести, вредители). Основни методи за борба с болестите и горските вредители; Основни методи за борба с горските пожари; Средства за борба с горските пожари.
13. Да познава, прилага и контролира режимите на стопанисване на горите и ползване на горските ресурси - при сечите, извоза и превоза на дървен материал, лова и риболова и други ползвания от горите. Технологии и машини за дърводобив; Ловно стопанство; Рибно стопанство; Лесоползване; Контролиране на превозваните материали (горски и други ползвания от горите. пропускателни пунктове).

Специфична за професията 623010 "Техник-лесовъд" задължителна професионална подготовка

1. Разпознава основните почвени типове и техните свойства. Произход и състав на почвата; Морфология на почвата; Свойства на почвата; Плодородие на почвата; Изследване на почвата; Класификация и описание на почвата.
2. Разпознава дървесни и храстови видове по морфологични белези. Морфология на дървесните растения; Екология на дървесните растения; Екологични и абиотични фактори; Дървесни видове.
3. Разпознава дървесината на различните дървесни видове и недостатъците по видове и недостатъците по нея, разпознава сортиментите по БДС и страничните ползвания на гората; Дървесинознание; Стандарти за дървените материали; Технология на дърводобивния процес; Специални ползвания в горите. Контролира страничните ползвания от гората.
4. Разпознава различните видове птици и дивеч - по морфологични белези. Екологични основи на дивечознанието; Птици; Бозайници.
5. Разпознава болестите и вредителите в горските разсадници, горските насаждения и предлага мерки за борба с тях. Насекоми; Видове насекомни неприязтели; Методи за борба с животинските вредители; Болести и повреди по горските дървета и храсти; Паразитни болести; Мерки за борба с вредителите в различните насаждения.
6. Определя лесовъдските признаци на насажденията; Установява хода на възобновяване на гората; Растителни части на гората; Растеж и развитие на насажденията;

Прилага видовете възобновителна и отгледна сеч в различните по състав и произход насаждения. Отгледни сечи; Санитарни сечи; Възобновителни сечи; Стопанисване на издънковите гори.	Гора и среда; Възобновяване на гората; Горска сукцесия; Горска типология;
7. Използва подходящи методи за таксиране и сортиране в различни по състав и произход насаждения.	Методи за кубиране на отсечени дървета; Таксиране на растящи дървета и дървостои; Растеж и прираст на отделното дърво и дървостойте;
Кубиране и сортиране	на сечища във високостъблени и нискостъблени гори.
8. Изготвя проекти за създаване на горски разсадник и горски култури; Извършва инвентаризация; Проектира лесокulturни мероприятия.	Горско семепроизводство; Горски разсадници; Създаване на горски култури; Горски култури със специално предназначение.
9. Работа с геодезични инструменти за трасиране на горски пътища, заснемане профил на терен, просеки и залагане на пробни площи.	Устройство, предназначение и начин на работа с геодезически инструменти; Геодезични измервания.
10. Организация и управление на малка фирма в областта на горското стопанство.	Горски мениджмънт; Горски маркетинг; Горско право; Счетоводство на малка фирма; Закон за горите.
11. Разчита горска карта и се ориентира на терен; Извършва измервания и заснемане на данни за изготвяне на лесоустroйствени проекти.	Лесоустroйството - функция на управление на горското стопанство; Зрелост на гората; Турнос на сечта; Организация и ред за провеждане на лесоустroйствени дейности;
Теренни лесоустroйствени дейности.	
12. Разчита проектна документация и ръководи техническите изпълнения по построяване на техническо-укрепителните съоръжения.	Същност и проява на денудационни процеси; Характеристика на поройните течения; Наноси и водосборни басейни; Оценка на ерозията и режима на поройните водни течения;
Същност на хидравликата, хидростатиката и хидродинамиката; Физични свойства на течностите и специфични свойства на водата, хидростатично налягане; Видове движения на течностите, видове отвори и преливници и изтичането през тях; Скорост на поройните водни течения и действащи сили при определяне на средната скорост при равномерно движение на водата в открито легло; Същност на агро-, хидро-, лесомелиоративни и хидротехнически мероприятия; Начини на борба с площната, линейната и страничната ерозия, свлачищата, сипеите и снежните лавини.	
13. Организира охраната на горския фонд и контролната дейност в горите. Боравене с основните ръчни инструменти за потушаване на горски пожар; Задържане на нарушител;	Боравене с огнестрелно оръжие, с технически и мощни средства, с боеприпаси и със средства за самозащита;

Съставяне на констативен протокол и акт за административно нарушение;

Организиране и провеждане на действия по задържане и изземане на вещи, предмети и средства за извършване на нарушението.

Специалност: 6230101 "Горско и ловно стопанство"

1. Разчита проектна документация и ръководи техническите изпълнения по построяване на техникo-укрепителните съоръжения. Противоерозионни агротехнически мероприятия; Техникo-укрепителни мероприятия; Техникo-укрепителни съоръжения; Защита на баражите от повреди.	Ерозия - същност на ерозионните процеси, форми и видове ерозия; Противоерозионни залесявания;
2. Организира подхранването на дивеча и контролира таксирането му. Таксиране на дивечовите запаси; Бонитиране местообитанията на дивеча; Подборен отстрел.	Стопанисване на дивеча; Основни дейности по развъждане и отглеждане на дивеча;
3. Осъществява контрол по време на ловуването. Приложение на ловните методи при основните видове дивеч.	Ловни методи; Помощни средства за лов;
4. Организира дейностите в рибовъдните стопанства.	Обща ихтиология; Систематика и биология на рибите; Рибовъдни стопанства.

Специалност: 6230102 "Горско стопанство и дърводобив"

1. Разчита проектна документация и ръководи техническите изпълнения по построяване на техникo-укрепителни съоръжения.	Ерозия - същност на ерозионните процеси, форми и видове ерозия; Противоерозионни залесявания; Противоерозионни агротехнически мероприятия; Техникo-укрепителни мероприятия; Техникo-укрепителни съоръжения; Защита на баражите от повреди.
2. Организира и извършва сечта и първичната обработка на дървесината. Технология и машини за товарене, разтоварване и рампиране на дървените материали.	Технология на дърводобива; Дърводобивни инструменти, машини и съоръжения;
3. Изготвя проект за въжена линия.	Механизация на горско-стопанските дейности; Горски въжени линии; Оразмеряване на въжените линии.
4. Изчислява разходите за извоза и превоза на дървесината.	Математически изчисления; Нормативи и стандарти.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2005 г.; в сила от учебната 2005/2006 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението. Оценка от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. За оценяване по теория

Слаб 2 - обучаваният не е овладял терминологията, не умее да представи усвоените знания.

Среден 3 - обучаваният е осмислил основни понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости.

Добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и други.

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации; прави анализи, оценки и сравнения на процеси, явления, технологии по предварително зададени критерии.

5.1.2. За оценяване по практика

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическо задание по предварително дадени указания, не спазва правилата за безопасен труд.

Среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява самостоятелно практическа задача в позната ситуация, спазвайки правилата за безопасен труд.

Отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява самостоятелно практическа задача в нова ситуация, спазвайки правилата за безопасен труд; подбира сам методи, суровини и материали; оценява качеството на работата си.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;
- определяне на минималния брой точки, при които обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);
- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;
- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;
- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Оценяването на професионално-личностните качества се извършва в процеса на обучението по преки и косвени признаци и се отразява на оценката по теория и практика на обучавания.

5.1.5. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно и писмено изпитване, разработване на курсова задача, създаване на хербарийна сбирка, практически задачи и други. Разработват се в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и други трябва да е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3 "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник-лесовъд" са два - по теория на професията и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката в съответствие с ДОО за придобиване на квалификация по професията "Техник-лесовъд".

5.2.1. Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в таблица 4.

Таблица 4

Критерии	Показатели	Тежест(%)
1	2	3
1. Усвоени знания за различните горско-стопански дейности.	- Знания за горски почви, дървесни и храстови видове; - Умения за определяне на лесовъдски признаци (таксационни показатели); - Описване влиянието на факторите на средата върху гората; - Описване на методите за оценка на естественото възобновяване на горския фонд; - Описване на типовете гори; - Знания за видовете отгледна и главна сеч; - Знания за добиване, транспортиране и съхраняване на горски семена и плодове; - Описване на мероприятия в горския разсадник; - Знания за стандартите за дървените материали;	70

	<ul style="list-style-type: none"> - Знания за различните видове таксационни и геодезични инструменти; - Знания за прилаганите таксационни методи; - Описване на животински видове, риби и птици; - Описване на ловно-стопански дейности. 	
2. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	<ul style="list-style-type: none"> - Знания за предпазване на живота и здравето - своя и на околните; - Знания за безопасна работа на работното място; - Определяне на опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагиране; - Описване начините за оказване на долекарска помощ на пострадал при трудова злополука; - Знания за опазване на околната среда при изпълнение на конкретна задача; - Знания за ефективно екологично използване на горските ресурси. 	15
3. Икономически и трудовоправни знания и умения.	<ul style="list-style-type: none"> - Знания за спазване на общите принципи на трудовото законодателство; - Знания за основните принципи при формите и системите на заплащане на труда. 	5
4. Умения за работа с компютър и готови програмни продукти.	<ul style="list-style-type: none"> - Общи правила за работа с компютър; - Използване на готови програмни продукти. 	5
5. Осъществяване на комуникация на чужд език на работното място.	<ul style="list-style-type: none"> - Степен на владееене на чужд език; - Използване на елементарни изрази и прости изречения на чужд език. 	5
	Общо	100

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка, са представени в таблица 5.

Таблица 5

Критерии	Показатели	Тежест(%)
1	2	3
1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	<ul style="list-style-type: none"> - Избиране и правилно използване на лични предпазни средства; - Правилно употребяване на предметите и средства на труда по безопасен начин; - Разпознаване на опасни ситуации, които биха могли да възникнат в про- 	20

	<p>цеса на работа, дефиниране и спазване на предписания за своевременна реакция;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Описване на дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната задача. 	
2. Спазване на изискванията, регламентирани в правилниците, наредбите и предписанията.	<ul style="list-style-type: none"> - Обясняване на извършената работа при спазване на йерархична връзка с други лица; - Спазване на изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства). 	10
3. Правилен подбор на инструменти и нормативни документи.	<ul style="list-style-type: none"> - Преценяване типа и вида на необходимите инструменти за решаване на изпитната задача; - Правилен подбор на необходимите нормативни документи. 	5
4. Спазване на технологичната последователност на операциите според изпитната задача.	<ul style="list-style-type: none"> - Самостоятелно определяне на технологичната последователност при решаване на задачата; - Спазване на технологичната последователност в процеса на работа. 	5
5. Качество на изпълнение на изпитната задача.	<ul style="list-style-type: none"> - Съответствие на всяка завършена операция с изискванията на съответната технология; - Съответствие на крайния резултат със зададените параметри; - Правилно попълване на необходимите формуляри. 	55
6. Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на изпитната задача.	<ul style="list-style-type: none"> - Контрол на дейностите при избор на инструменти и при изпълнение на конкретни дейности; - Контрол на техническите показатели - текущ и на крайния резултат; - Оценка на резултатите, вземане на решение и отстраняване на грешки; - Оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитната задача. 	5

Общо 100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Удостоверяването на професионалното образование и обучение се определя съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно Държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета (Наредба № 4 от 2003 г. за документите за системата на народната просвета, издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 41 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 47 от 2004 г., бр. 55 от 2005 г., бр. 47 от 2006 г.).

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория на професията се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия), при предварително сключени договори.

За постигане целите на обучението материалната база трябва да обхваща:

6.1. Учебен кабинет

6.1.1. Основно оборудване - учебни маси, столове, учебна дъска, технически средства и аудио-визуална техника (диапроектор, шрайбпроектор и др.). Препоръчва се създаване на учебни кабинети по "Дендрология", "Лесовъдство", "Лесоползване", "Защита на гората" и "Ловно стопанство", "Почвознание", "Горски култури", "Геодезия".

6.1.2. Помощно оборудване - тебешир, моливи за чертане, инструменти, чертожни принадлежности, мостри, макети и др.

6.1.3. Учебни помагала - учебни табла, филми, диапозитиви, комплект учебници по всички изучавани предмети.

Необходимото обзавеждане на кабинетите по професията "Техник-лесовъд" (основните материали, инструменти и машини) трябва да бъде съобразено с отразеното в точка 2 "Профил на професията", графа "Предмети и средства на труда".

6.2. Горски фонд

Учебните и производствените практики по отделни тематични области могат да се провеждат в кабинетите в учебната сграда и на открито (в горски фонд). Дейностите по разпознаване на дървесина, почви, семена, дървесни видове, недостатъци на дървесината, разпознаване на ловни трофеи и следи могат да бъдат провеждани и в учебната сграда при наличие набирки от съответните материали. Необходимо е да се използва горски фонд (училищен, общински, частен или държавен) за провеждане на практики по геодезия, таксация, лесовъдство, дендрология, защита и охрана на гората, контрол на сеч, извозване и превозване на дървен материал. Необходимо е да бъдат изготвени точни графици за практическото обучение по всички теми - по време и по местоположение. Графиците се утвърждават от ръководителя на обучаващата институция и се спазва изпълнението им. При неподходящи метеорологични условия се допуска промяна в графика с изричното разрешение на ръководителя на обучаващото звено.

За правилното и безопасно протичане на обучението по учебна и производствена практика е необходимо да се осигури:

- надежден и безопасен транспорт до съответния горски участък;
- предприемане на необходимите мерки за правилно ориентиране на обучаващите в горския участък с цел да не се допусне загуба на ориентация;
- място за разполагане на инструментите и уредите така, че работата с тях да изисква възможно най-малко движения;
- цялостен комплект техническа документация;
- обезпечаване на групата със средства и медикаменти за оказване на долекарска помощ;
- осигуряване на възможности за осъществяване на незабавна комуникация.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория:

Право да преподават теория на професията имат лица с висше образование с образователно-квалификационни степени "бакалавър" или "магистър" по специалности от област "Горско стопанство", съответстващи на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка.

7.2. По практика:

Право да преподават практика по отделните специалности имат лица с висше образование с образователно-квалификационна степен "бакалавър", "магистър" и "специалист" по съответната специалност от област "Горско стопанство".

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните и педагогическите знания и умения.

8. Процедури за преглед и актуализиране на държавното образователно изискване

- апробиране на ДООИ в обучаващи институции;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДООИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.